

Sammendrag:

Økonomiske virkninger av reiseliv i Østfold 2006

Overnatting: Turisme er mer enn hotell og camping

Antallet turistovernattinger i Østfold i 2006 (overnattinger foretatt av personer bosatt utenfor fylket) er beregnet til ca 3,6 millioner. Ytterligere ca 470 000 overnattinger ble foretatt av østfoldinger i andre Østfoldregioner enn bostedsregionen.

Tabell 1 Overnattinger i Østfold 2006 etter region og overnattingskategori. Nordmenn og utlendinger. 1000 overnattinge og prosentfordeling innen hver region.

	Halden	Fredrikstad/ Hvaler	Sarpsborg	Mosse- regionen	Indre Østfold	Østfold totalt
Antall overnattinger (1000)						
Hotell	35	94	93	73	16	310
Camping	35	64	53	189	63	404
Hyttegrennd, nordm.	0	12	0	0	0	12
Slekt/venner	100	270	181	191	200	943
Annet	21	84	33	45	36	221
Privat hytte	201	1032	254	337	356	1711
Sum	393	1557	614	836	672	3602
Prosentandel innen hver region						
Hotell	8,9	6,0	15,1	8,7	2,4	8,6
Camping	8,9	4,1	8,6	22,6	9,4	11,2
Hyttegrennd, nordm.	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,3
Slekt/venner	25,4	17,3	29,5	22,8	29,8	26,2
Annet	5,3	5,4	5,4	5,4	5,4	6,1
Privat hytte	51,1	66,3	41,4	40,3	53,0	47,5
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

TØI-rapport 920/2007

Hyttebesøk og overnattinger hos slekt og venner utgjorde til sammen nesten tre firedeler av turistovernattingene i fylket (i disse tallene ligger også leie av private hytter). Kommersielle overnattinger (hotell, camping) utgjorde ca 20 prosent av overnattingene i fylket i 2006.

Oppstillingen viser at hytteturismen er den viktigste målt i antall overnattinger i alle regionene i fylket.

Fredrikstad og Hvaler er den viktigste reiselivsregionen i fylket (slik regionene er definert). Denne regionen omfatter flere av de viktigste kystområdene (inkludert Onsøyområdet) i fylket, og står for 38 prosent av alle overnattingene i regionene og nesten 50 prosent av alle hytteovernattingene.

Nordmenns ferie- og fritidsbetingede overnattinger utgjør størsteparten av turistovernattingene i fylket (nesten 80 prosent). Andelen utlendinger utgjør 16 prosent og andelen yrkesbetingede overnattinger (nordmenn pluss utlendinger) utgjør bare drøyt 5 prosent. Vi har da regnet at alle overnattinger utenom hoteller er fritidsbetingede.

Tabell 2 Overnattinger i Østfold 2006 etter nasjonalitet og formål. 1000 overnattinger.

	Halden	Fredrikstad/ Hvaler	Sarpsborg	Mosse- regionen	Indre Østfold	Østfold totalt
Nordmenn	328	1397	491	708	564	3019
- herav yrke	14	49	46	32	6	147
- herav ferie/fritid	314	1348	445	676	558	2872
Utlendinger	65	160	123	127	108	583
- herav yrke	7	11	11	17	1	47
- herav ferie/fritid	58	149	113	110	107	536
Totalt	393	1557	614	836	672	3602

TØI-rapport 920/2007

Personer som er bosatt i én region i Østfold og reiser på ferie i en annen region innen fylket er for øvrig turister på regionnivå, men ikke på fylkesnivå.

Måling av direkte og indirekte økonomiske virkninger

Utgangspunktet er den ”importerte etterspørsel” turister representerer.

Vi er altså ute etter å måle de direkte og indirekte økonomiske virkninger i bestemte geografiske områder av at **turistene** kjøper varer og tjenester i disse områdene. Med turister mener vi her både personer på reise i ferie/fritidsøyemed og personer på reise i forbindelse med yrke (herunder kurs og konferanser).

De direkte virkningene er lik verdien av den produksjonen turistene innkjøper av varer og tjenester skaper i reiselivsnæringene og de andre næringene (for eksempel varehandel) som betjener turistene. Beregningene av turistenes konsum tar utgangspunkt i utvalgsundersøkelser blant norske og utenlandske turister (forbruksundersøkelser, undersøkelser om reiseaktivitet, overnattingsmåter med mer) og fylkesvise satellittregnskap for reiseliv.

For hytteturister er det gjort egne beregninger basert på tilgjengelig materiale om bruksomfang og forbruk av ulike varer og tjenester ved opphold på hytte.

De indirekte virkningene oppstår i hovedsak ved at de foretakene som selger direkte til turistene, må ha underleveranser fra andre produsenter, og ved at turistenes kjøp av varer og tjenester skaper eierinntekter og lønnsinntekter i de berørte foretakene, som igjen brukes til vare- og tjenestekjøp (privat konsum). For beregning av indirekte virkninger anvendes den såkalte PANDA-modellen, som forenklet sagt viser hvordan økt etterspørsel etter bestemte varer og tjenester slår ut i produksjonen i hver enkelt næring.

Omsetning og overrislingseffekter

Turistenes konsum omfatter både kjøp av reiselivsprodukter (overnatting, servering, transport, aktiviteter) og andre typer varer og tjenester (dagligvarer, bensin, post og tele etc.). Våre hovedtall viser at i Østfold utgjorde turistenes konsum i 2006 om lag 1,5 milliarder kroner¹.

Tabell 3 Totalt turistkonsum etter region og næringssektor. Verdier eksklusive mva. Millioner kroner. Østfold 2006.

	Halden	Fredrikstad/ Hvaler	Sarpsborg	Mosse- regionen	Indre Østfold	Østfold totalt
Millioner kroner						
Hotell og restaurant	42,8	137,0	94,4	129,0	44,0	442,3
Varehandel	48,0	181,1	81,6	99,1	81,5	482,5
Transport	18,2	54,2	33,9	46,9	28,8	274,4
Annen privat tjenesteyting	28,9	110,2	53,6	62,0	47,2	308,6
Totalt	137,9	482,5	263,5	336,9	201,5	1507,8
Prosentfordeling						
Hotell og restaurant	31,0	28,4	35,8	38,3	21,9	29,3
Varehandel	34,8	37,5	31,0	29,4	40,4	32,0
Transport	13,2	11,2	12,9	13,9	14,3	18,2
Annen privat tjenesteyting	20,9	22,8	20,3	18,4	23,4	20,5
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

TØI-rapport 920/2007

Salg til turister av andre produkter enn det reiselivsnæringene produserer, kalles ofte overrislingseffekt. Tabellen viser for eksempel at varehandel (inkludert kjøp av bensin) utgjør oppunder en halv milliard kroner, eller nær en tredel av turistomsetningen i Østfold. Ellers utgjør omsetning av overnattings- og serveringstjenester ca 440 og transport ca 275 millioner kroner.

Posten ”annen privat tjenesteyting” omfatter blant annet alle aktiviteter, som for eksempel museer, opplevelser etc., og dessuten også reisebyråttjenester. Tallene

¹ NB! Dette omfatter kun overnattingsgjesters konsum. Dagsbesøkende og gjennomreisende er ikke medregnet.

for Østfold samlet er for øvrig noe høyere enn summen av tallene for regionene på alle punkter. Dette henger sammen med at ferje- og jernbanetjenester ikke er fordelt på regionene.

Fredrikstad/Hvaler er den største reiselivsregionen, med et beregnet turistkonsum på ca 482 millioner. Deretter følger Mossregionen (337 millioner), Sarpsborg (263 millioner) Indre Østfold (ca 200 millioner) og Halden (ca 138 millioner kroner).

Hotellturister legger mest penger igjen per overnattingsdøgn, dermed legger hyttegjester og hotellgjester igjen omtrent like mye, selv om det er nesten seks ganger så mange hytteovernattinger som hotellovernattinger i fylket.

Tabell 4 Turistkonsum totalt etter overnattingsform. Alle turister. Millioner kroner. Østfold 2006.

	Halden	Fredrikstad/ Hvaler	Sarpsborg	Mosse- regionen	Indre Østfold	Østfold samlet
Hotell	42,0	125,1	111,0	112,7	19,8	410,6
Camping/hyttegrend	14,2	35,0	21,4	76,6	25,6	172,7
Slekt/venner	34,9	93,9	63,1	66,3	69,6	327,8
Annet, uoppgitt	8,0	31,8	12,6	17,1	13,7	83,3
Privat hytte	38,7	196,2	55,2	64,1	72,6	416,6
Ikke fordelt transport						96,6
Totalt	137,9	482,5	263,5	336,9	201,5	1507,6

TØI-rapport 920/2007

Direkte og indirekte produksjons- og sysselsettingsvirkninger

I Østfold skapte et beregnet turistkonsum på netto 1,5 milliarder kroner i 2005 direkte og produksjonsvirkninger på knapt 1,2 milliarder (kun 31 % av omsetning i varehandel regnes som produksjon) og indirekte virkninger på ca 430 millioner.

For hver krone i direkte produksjonsøkning skapes en indirekte produksjon til en verdi av 37 øre på fylkesnivå (tilsvarende en multiplikator på 1,37), mens denne multiplikatoren i byregionene ligger på 1,33-1,34 og litt lavere i kommunene i indre Østfold.

Om lag 2 400 personer sysselsettes som følge av turistenes etterspørsel pluss de indirekte virkningene dette skaper. Dette utgjør i underkant av 2 prosent av sysselsettingen på fylkesnivå. På regionnivå utgjør reiselivsrelatert sysselsetting mellom 1,2 prosent (indre Østfold) og 2,2 prosent (Mossregionen).

Tabell 5 Direkte og indirekte reiselivsrelatert etterspørsel, etter region i Østfold. Overnattinger, produksjonsvirkninger og sysselsetting 2006.

	1000 overnattinger	Totalt turistkonsum mill. kroner	Direkte + indirekte produksjons- virkninger mill. kr. ²	Antall direkte og indirekte sysselsatte	Produksjons- multiplikator
Halden	393	137,8	139,3	221	1,33
Fredrikstad/Hvaler	1557	482,1	479,8	762	1,34
Sarpsborg	614	263,3	277,8	441	1,34
Mosseregionen	836	336,7	360,1	572	1,34
Indre Østfold	672	201,2	185,6	337	1,28
Østfold	3602	1507,7	1607,9	2390	1,37

TØI-rapport 920/2007

Gjennomreisende, dagsbesøkende og båtturister

I de foregående tallene er gjennomreisende og dagsbesøkende ikke medregnet. Båtturister som overnatter innen fylket er derimot tatt med som overnattende i kategorien ”annet”, og deres forbruk er dermed med i de foregående beregningene.

Gjennomgangstrafikk

Gjennomgangstrafikken av utenlandske turister er beregnet ut fra TØIs årlige undersøkelser blant utenlandske turister i Norge (som inkluderer trafikkteellinger og intervjuer ved Svinesund og Ørje). Det er beregnet at det var i underkant av 1 million utenlandske gjennomreisende turister i 2006 over Svinesund (begge veier til sammen) og ca 570 000 over Ørje.

Norsk gjennomgangstrafikk er beregnet ut fra TØIs nasjonale reisevaneundersøkelse 2005. For 2005 er det beregnet 7,9 millioner gjennomreisende nordmenn over Svinesund (begge veier til sammen) og 3 millioner over Ørje. Hoveddelen av denne norske trafikken er handleturer.

Det finnes lite data om hvor mye gjennomreisende legger igjen. Man må imidlertid anta at handlereisende til Sverige legger igjen relativt lite på den norske siden av grensen.

Ut fra en del antakelser om hvor stor andel av de reisende som stopper i Østfold og hva og for hvor mye de eventuelt handler har vi beregnet et lavalternativ og et høyalternativ:

² Produksjonsverdien i varehandel er definisjonsmessig regnet kun som bruttofortjenesten (er lik 31 % av omsetning eksklusive merverdiavgift).

Tabell 6 Beregnet turistforbruk langs E6 og E18. Millioner kroner eksklusive mva.

	Lavalternativet		Høyalternativet	
	E6	E18	E6	E18
Utenlandske gjennomreisende	7,3	3,3	16,4	7,8
Nordmenn på handletur	13,5	5,2	30,4	11,7
Nordmenn på ferie- eller yrkesbetinget reise	28,9	8,4	65,0	19,8
Sum	49,7	16,9	111,7	39,3

TØI-rapport 920/2007

Til sammen gir dette i lavalternativet en omsetning eksklusive mva på ca 67 millioner kroner. Dette tilsvarer at reisende gjennom Østfold legger igjen ca 6 kroner langs E6 og 5 kroner langs E18 i gjennomsnitt.

I høyalternativet får vi en samlet omsetning på 151 millioner kroner eksklusive mva. Dette tilsvarer ca 13 kroner langs E6 og 11 kroner langs E18 i gjennomsnitt.

Dagsbesøkende

Dagsbesøkende turister omfatter personer som ikke er bosatt i Østfold og som ikke overnatter. Denne "gruppen" er svært heterogen og omfatter alt fra slektsbesøk og handleturer til skoleturer, galleribesøk, fotballkamper og golf. Vi har ikke grunnlagsdata som kan gi noen gode anslag på verken antall eller forbruk. Dersom man derimot antar at det kan dreie seg om ca 200 000 besøkende per år og at hver legger igjen 100 kroner, innebærer dette en omsetning på 20 millioner kroner. Dette er imidlertid kun et talleksempel for å antyde en størrelsesorden. Det er etter våre antakelser uansett en relativt marginal del av den totale turismen i Østfold.

Båtturisme

Vi har tatt utgangspunkt i gjestehavnskapasitet i de enkelte regionene og stipulert antall båtdøgn i disse havnene. Det er i alt 26 gjestehavner registrert i Båtmagasinet, inkludert fem gjestehavner i Haldenvassdraget, herav to i Halden kommune og tre i indre Østfold (Aremark og Marker). Til sammen har disse gjestehavnene ca 800 gjesteplasser.

Gjestehavnene i fylket har i følge en utvalgsundersøkelse fra Østfoldforskning et belegg på fra 11 til 35 (båter per plass) i løpet av året, med et gjennomsnitt på 23. Anvender vi dette tallet som snitt for de 800 plassene, får vi totalt antall båtgedøgn på 18 500.

Vi regner videre at hver båt har 3,5 personer om bord i gjennomsnitt, dette gir totalt 65 000 gjestedøgn. Som estimat betraktet er det en relativt grov tilnærming, men tallene gir en brukbar ide om hvilken størrelsesorden vi snakker om.

Østfoldforskningens undersøkelse oppgir et forbruk på kr 1008 per døgn per båt i gjestehavn, inkludert havnekostnader. Det understrekes at forbruket varierer kraftig, men vi har valgt å anvende dette som et estimat på samlet forbruk. Med

utgangspunkt i 18 500 båtdøgn i gjestehavnene gir et samlet forbruk på ca 18,7 millioner kroner.

Fredrikstad/Hvaler er den viktigste regionen for båtlivet, regionen har nesten to tredeler (520 plasser) av gjestehavnplassene i fylket. Deretter følger Halden (125 plasser), Mosseregionen (70 plasser) og indre Østfold (ca 65 plasser). Sarpsborg er kun registrert med 20 plasser.

I Østfoldforsknings undersøkelse utgjør overnattinger i uthavner ca halvparten av overnattingene i gjestehavner. Det vil si drøyt 9 000 båtdøgn og ca 31 500 personovernattinger. Vi har ikke beregnet forbruk knyttet til disse overnattingene.